

BLEV EU SKURK ELLER HELT UNDER CORONAKRISEN?

JENS BLOM-HANSEN
INSTITUT FOR STATSKUNDSKAB
AARHUS UNIVERSITET
24. AUGUST 2021

INSTITUT FOR STATSKUNDSKAB
AARHUS UNIVERSITET

19. AUGUST 2021

JENS BLOM-HANSEN
PROFESSOR

DAGSORDEN

- EU og coronakrisen: En mangesidet udfordring
- EU's håndtering af den økonomiske udfordring
- EU's håndtering af sundhedsudfordringen
- Hvorfor så stor forskel i håndteringen af disse to områder?
- Vil EU få flere muskler til at håndtere pandemier i fremtiden?

EU OG CORONAKRISEN

En mangesidet udfordring....

- Fri bevægelse på tværs af landegrænser
- Interaktion med omverdenen
- Afvikling af møder (Ministerrådet, Europa-Parlamentet, Kommissionen)
- Sundhed
- Økonomi

EU'S HÅNDBTERING AF DEN ØKONOMISKE UDFORDRING

EU'S HÅNDTERING AF DEN ØKONOMISKE UDFORDRING

Masser af muskler, især i samarbejde med medlemsstaterne

- Aktiv finanspolitik:
 - Drop stabilitets- og vækstpagten – og lad medlemsstaterne bruge penge
 - Drop konkurrencereglerne og tillad statsstøtte
 - Forøg EU's budget og lav reelle mellemstatslige støtteordninger
- Aktiv pengepolitik:
 - Sæt håbet (igen) til Den Europæiske Centralbank (ECB)

DROP STABILITETS- OG VÆKSTPAGTEN – OG LAD MEDLEMSSTATERNE BRUGE PENGE

Stabilitets- og vækstpagten:

- Max. offentlig gæld: 60 pct. af BNP
- Max. offentligt budgetunderskud: 3 pct. af BNP
- Max. offentligt strukturelt budgetunderskud: 0,5 pct. af BNP

20. marts 2020: Kommissionen foreslår, at SVP's generelle undtagelsesregel aktiveres

OBS: Fordelingsmæssige virkninger?

DROP KONKURRENCE REGLERNE OG TILLAD STATSSTØTTE

EU's konkurrenceregler:

- Forbud mod indskrænkninger af den fri konkurrence på det private marked, herunder statsstøtte

20. marts 2020: Kommissionen foreslår, at konkurrenceregimets undtagelsesregel aktiveres

OBS: Fordelingsmæssige virkninger?

FORØG EU'S BUDGET OG LAV REELLE MELLEMLSTATSLIGE STØTTEORDNINGER

Sommeren 2020: EU's store budgetpakke ("Next Generation EU" (NGEU))

- 750 mia. € til stimulering af EU's økonomi
 - Lån: 360 mia. €
 - Tilskud: 390 mia.€
- Fordeles blandt medlemsstaterne efter objektive kriterier (bef., BNP, arbejdsløshed)
- Medlemsstaterne skal ansøge ud fra planer
- Pengene skal bruges over flere år
- EU's "Hamiltonian moment"?

- OBS: Fordelingsmæssige virkninger?

SÆT HÅBET (IGEN) TIL DEN EUROPÆISKE CENTRALBANK (ECB)

”Kvantitativ lempelse” (quantitative easing):

- Ukonventionel pengepolitik, der bruges, når renten er så lav, at den ikke kan sænkes yderligere mhp. at stimulere økonomien
- Massive opkøb af værdipapirer mhp. at få penge i omløb

18. marts 2020: ECB starter kvantitativ lempelse:

- Pandemic Emergency Purchase Programme (PEEP)
- 18. marts 2020: 750 mia. €
- 4. juni 2020: 600 mia. €
- 10. dec. 2020: 500 mia.€ (i alt 1.850 mia. €)

OBS: Fordelingsmæssige virkninger?

EU'S HÅNDTERING AF SUNDHEDSUDFORDRINGEN

EU'S HÅNDTERING AF SUNDHEDSUDFORDRINGEN

Hvor kunne EU have gjort en forskel?

- Fælles rejseregler
- Fælles regler for grænsekontrol
- Fælles håndtering af hospitalsudstyr
- Fælles vaccinationsprogrammer
- Fælles regler for lokale restriktioner
- Fælles regler for hygiejne
- Fælles opkøb af vacciner

Forebyg smitte mod ny coronavirus

Ny coronavirus spredes typisk på steder med mange mennesker bl.a. via håndtryk og små dråber fra hoste og nys. Beskyt dig selv og andre med disse gode råd.

Vask dine hænder tit eller brug håndsprit

Host eller nys i dit ærme – ikke dine hænder

Undgå håndtryk, kindkys og kram – begræns den fysiske kontakt

Vær opmærksom på rengøring – både hjemme og på arbejdspladsen

Vær opmærksom, når du er på steder med tæt kontakt til mange mennesker

FÆLLES VACCINEINDKØB

Argument for:

- Poole indkøbsmagt
- Undgå "vaccine-konkurrencer" mellem medlemsstaterne
- Beskyttelse af de små lande

Klarede EU opgaven godt?

Hvorfor kun dette ene sundhedstiltag?

HVORFOR SÅ STOR FORSKEL I HÅNDTERINGEN AF DISSE TO OMRÅDER?

HVORFOR KUN FÆLLES VACCINE-INDKØB?

Svar: EU's kompetence-katalog (Traktaten om den Europæiske Unions Funktionsmåde)

- Enekompetence: fx handelspolitik
- Delt kompetence: fx landbrug
- Supplerende kompetence: fx kultur

VIL EU FÅ FLERE MUSKLER TIL AT HÅNDBERE PANDEMIER I FREMTIDEN?

16. SEPT. 2020: VON DER LEYEN'S TALE OM "UNIONENS TILSTAND"

"For me, it is crystal clear – we need to build a stronger European Health Union"

21. APRIL 2021: ANGELA MERKEL

"I believe that Europe needs more competencies in the area of health. This will probably also require changes to the treaties,"

<https://www.politico.eu/article/angela-merkel-coronavirus-europe-treaty-changes-health-policy/>

HVORDAN KAN EU FÅ FLERE MUSKLER TIL AT HÅNDBERE PANDEMIER

Den klassiske vej: Ændre traktat-grundlaget – men er det nødvendigt?

- TFEU, artikel 168: ”Europa-Parlamentet og Rådet kan ... vedtage tilskyndelsesforanstaltninger med henblik på beskyttelse og forbedring af folkesundheden og navnlig bekæmpelse af større grænseoverskridende trusler mod sundheden...”

Er der andre veje?

- Kunne EU-agenturer være et alternativ?

DET EUROPÆISKE CENTER FOR FOREBYGGELSE AF OG KONTROL MED SYGDOMME (ECDC)

- Opgave: At styrke Europas forsvar mod smitsomme sygdomme og udbrud af sygdomme og trusler mod folkesundheden
- Analyserer og fortolker data fra EU-landene om smitsomme sygdomme gennem det europæiske overvågningsystem (TESSy)
- Giver videnskabelig rådgivning til regeringer og institutioner i EU
- Sikrer tidlig påvisning og analyse af nye sundhedstrusler i EU
- Hjælper EU-landenes regeringer med at forberede sig på smitte- og sygdomsudbrud

AFSLUTNING

AFSLUTNING

- Stor forskel på EU's håndtering af den økonomiske og den sundhedsmæssige udfordring ved coronakrisen
- Økonomi: EU har muskler
- Sundhed: EU har ingen muskler
- Bliver EU bedre rustet til at håndtere pandemier i fremtiden?
 - Noget kan gøres inden for gældende traktater
 - Men flere muskler kræver (måske) traktatændringer...

TAK FOR OPMÆRKSOMHEDEN!

INSTITUT FOR STATSKUNDSKAB
AARHUS UNIVERSITET

19. AUGUST 2021

JENS BLOM-HANSEN
PROFESSOR

